

Ang Kalihukan

National Democratic Front – Amihanang Sentral Mindanao
Tuig 30 | Gula 2 | Regular nga Isyu | Nobyembre 2023

EDITORIAL

Batukan ang kontra-katawhan ug kontra-kinaiyahan nga mga proyekto!

Atubangan sa walay hunong nga pagpanggun-ob sa langyaw nga mga kumpanya sa bahandi sa rehiyon, ginaabaga sa mga rebolusyonaryong pwersa ug sa lapad nga masa sa katawhan ang tahas nga panalipdan ang kinaiyahan ug maisugong suklan ang reaksyunaryong estado ug ang langyaw ug lokal nga mga kumpanyang nagaguba ug nagakawkaw niini.

Si Marcos Jr. karon ang representante sa mga dagkong burgesya kumprador ug sa imperyalista sa malukpanong pagguba sa kinaiyahan. Sa rehiyon, padayong ginatugutan ang operasyon sa kumpanyang Del Monte, Mindanao Energy (Minergy), Sumifru, Premium Megastructure, Inc., LaFarge, Holcim, A. Brown, Davao Ventures Corporation (DavCo), PhilNew Hydro Powerplant, First Gen Hydro, mga dam sa Aboitiz ug uban pa.

Taliwala kini sa hugaw na kaayo nga rekord sa maong mga kumpanya sa pagka-kontra-kinaiyahan ug kontra-katawhan.

Sa pagpadayon usab ni Marcos Jr. sa mga ambisyosong proyektong imprastruktura ni Rodrigo Duterte, ginadaot niini dili lang ang mga lugar nga ginatukuran sa proyekto kundili lakip na ang mga tinubdan sa hilaw nga materyales.

Sa proyektong reklamasyon sa Manila Bay, pananglitan, ginaguba lakip niini ang mga sapa sa lain-laing probinsya nga gipangkabkaban og mga balas. Resulta niini, kanunay nga hulga ang mga residente sa lagmit nga pagkabanlas sa ilang lugar ug mga panimalay.

Sa ngalan sa ginansya, malukpanong gina-upaw ang lasang, ginakabkab ang tone-toneladang balas, ginaguba ang mga dagat ug sapa ug ginadaot ang kayutaan sa mga dagkong kumpanya sa mina, plantasyon, quarry ug dam. Liboan nga populasyon sa rehiyon ang naapektuhan sa mga kadaot niini ilabina panahon sa mga kalamidad.

Hanoy usab ang pagguba sa yutang kabilin sa katawhang lumad pinaagi sa proyekto sa National Greening Program (NGP) ug Bukidnon Forest, Inc.(BFI). Sa pasangil nga ihibalik kunuhay ang kalasangan, gipang-ilog ang yuta sa mga lumad ug gitamnan kini og komersyal nga mga kahoy nga pang-eksport. Sa kasamtangan, lakip na sa nailog sa NGP ug BFI ang mga ginatawag nga

protected areas ug bisan ang mga yutang aduna nay estableng pananom sa mga lumad.

Adlaw-adlaw usab nga naguba ang kinabuhi ug panginabuhian sa katawhan. Bugti sa kintahay "kalamboan" ug "*employment*" o paghatag og trabaho sa mga residente sa apektadong lugar, anam-anam ug planado nga ginakawat ang yuta gikan kanila. Nahimo na lamang trabahante ang pipila ka mga mag-uuma sa ilang kaugalingong yuta sa ubos kaayo nga suhulan. Mawad-an usab ang mayorya kanila sa katungod sa pagtikad sa ilang yuta. Dugang pa, kung mabalik man ang yuta sa mga mag-uuma, dugay pa kini nga mapuslan tungod sa kadaot sa mina, quarry ug sa plantasyon sa pinya ug *palm oil*.

Dugang usab nga perwisyo sa katawhan ang kaluha nga militarisasyon nga dala sa mga dagkong kumpanya ug proyekto. Masulundon nga naga-gwardya ang regular nga mga pulis ug sundalo sa AFP sadihang naga-opereyt ang maong mga proyekto.

Kini usab nga mga berdugo ang nagapanghasi, naga-pangdakop ug nagapamatay sa mga sibilyang nagapana-lipod sa kinaiyahan.

Luyo kining tanan sa nagkakusog nga yangongo sa katawhan alang sa pagkaon, kinabuhi ug panginabuhian. Tataw ang labaw pang paghatag ni Marcos Jr. og pabor ngadto sa mga negosyo kaysa sa pangayo sa katawhan nga ipaubos ang presyo sa bugas, makatarunganong suhol ug mga katilingbanong serbisyo ug kaayuhan.

Atubangan niini, maisugong naglunsad og kalihukan ang katawhan ug gipanghima-raot nila ang mga kumpanyang nagadaot sa ilang kinabuhi ug nagahulga sa kinaiyahan. Nagpahigayon sila og mga petisyon, nakigkompronta sa kumpanya ug nagprotesta aron ipahunong ang mga operasyon niini ug hingpit ipalayas sa ilang lugar. Lakip na niini ang malampusong pagpahunong sa katawhan sa operasyon sa PMI sa Barangay San Nicolas, Jasaan, Misamis Oriental.

Sa samang higayon, mapanga-hason usab nga naglunsad og punitibong aksyon ang Bagong Hukbong Bayan batok sa Ulticon Builders, Inc..

Makatarunganon bisan kanus-aman nga padayong ipakusog sa katawhan ang mga pagsukol aron mapanalipdan ang ilang kinabuhi, panginabuhian ug ang kinaiyahan sa kinatibuk-an. Angayang babagan ang unsamang pagsulay sa mga langyaw'ng kumpanya nga ipalapad ug ipadayon ang ilang mga operasyon. Usa kini ka kinabuhi'g kamatayon nga pagsukol nga gipang-buhisan na sa daghang kinabuhi sa mga tigpanalipod sa kinaiyahan ug angay lamang nga ipadayon. Samtang ginapa-

higayon kini, angayan sab nga padayong iduso sa katawhang mag-uuma ang katungod sa yuta ug pagkaon, pagpataas sa suhulan, pagpaubos sa abang sa yuta, pagtangtang sa usura ug uban pang pakigbisog lambigit sa reporma sa yuta. Angayang ihingusog sa mga mag-uuma ang singgit nga: Pagkaon, dili mina, quarry ug plantasyon!

Sa samang higayon, kinahanglang labaw pang ipakusog ug ipasubsob sa mga Pulang manggugubat ang paglunsad og mga aksyong punitibo batok sa mga magun-ubong kumpanya ug pagbira sa mga gwardya nga sundalo ug pulis niini. Kabahin kini sa hinanaling tahas sa BHB

aron pakyason ang labaw pang pagdaot sa kalasangan. Labaw sa tanan, kinahanglang manglimbasog ang BHB alang sa pagpadilaab sa armadong rebolusyon tungod kay kini ang nag-unang yawe aron hingpit nga mapanalipdan ang kinaiyahan batok sa imperyalistang pagpangawkaw.

Sa katapusan, subling ginapadangat sa Partido Komunista ng Pilipinas ang hugot nga baruganan nga babagan ang pagsulod ug ekspansyon sa mga plantasyon, *land-use conversion* ug pagsulod sa mga dagkong mina. Napamatud-an na sa katawhan ang mga kadaot niining imperya-listang mga kumpanya ug dili na nato tugutan nga mas modako pa ang kadaot niini sa atong kinaiyahan.

Operasyon sa PMI, napahunong sa katawhan sa San Nicolas

Napahunong sa hugpong sa katawhan nga Karancho sa Brgy. San Nicolas, Jasaan, Misamis Oriental ang operasyong *dredging* o pagkabbab og balas sa kumpanyang Premium Megastructure, Inc. (PMI) niadtong Setyembre 7, 2023.

Puno sa hulga ang kinabuhi sa Brgy. San Nicolas ug mga kasikbit nga barangay niini. Nagaoperasyon sa ibabaw nga bahin sa Kabulig river ang Hydro powerplant sa kumpanyang Mindanao Energy (Minergy) sukad pa niadtong 2013. Kanhi na nga nahulga ang mga residente sa posibilidad nga mangaba-haan sila kung mobusikad ang maong dam. Ang operasyon sa PMI nagapagrabe lamang sa maong hulga.

Unsa ang PMI?

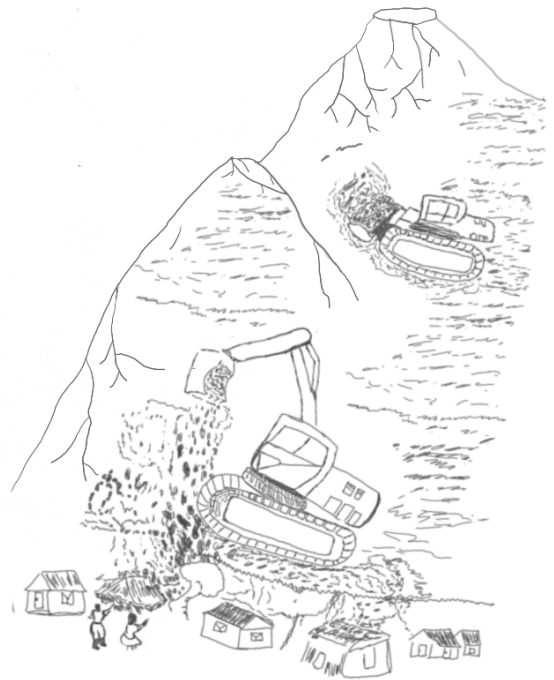
Ang PMI usa ka konstruksyon nga kumpanya nga nagsugod niadtong 2012 sa Ormoc City. Usa kini ka quadruple A nga kumpanya kung asa kaya niining makigkumpetensya sa internasyunal nga mga kumpanya. Lakip sa mga

proyekto niini mao ang *engineering, procurement* ug konstruksyon.

Nag-unang proyekto niini sa rehiyon ang *dredging operations* ug pagtambak og balas sa mga lugar nga gipailalom sa reklamasyon. Lakip sa operasyon niini ang pagtukod og "*transshipment hub*" o pantalan sa 235 ektaryang reklamasyon sa Mariveles Bay sa Bataan.

Ang magun-ubon nga dredging sa San Nicolas

Niadtong 2021, nagpasa og aplikasyon ang PMI alang sa *quarrying operation* sa Kabulig River nga nahimutang sa Brgy. San Juan ug sa kasikbit niini nga Brgy. San Isidro ug Brgy. Solana, Jasaan. Plano sa PMI nga hakuton ang

makabbab nga balas ngadto sa Brgy. Los Banzon, sa parehong muni-sipyo, ug dal-on sa Manila Bay para sa reklamasyon. Sa maong aplikasyon pa lamang, nibabag na ang mga residente sa San Nicolas.

Nahulga ang mga residente sa ilang kinabuhi tungod kay, kung mobaha, mahimong mabanlas ang purok uno hangtud kwatro sulod sa Brgy. San Nicolas. Maapektuhan sab ang mga nagpuyo duol sa baybay sa Brgy. Bubuntugan ug Lower Jasaan.

Nagpahigayon ang mga residente og mga hugna sa signature campaign o pagpangalap og pirma sulod sa ilang barangay alang sa pagbatok sa PMI ug gi-lobby nila kini sa munisipyo sa

Jasaan. Nagsumite dayon sila og *petition letter* sa munisipal ug probinsyal nga opisina sa Department of Environment and Natural Resources (DENR).

Human sa maong mga serye sa pagbabag sa mga residente, gidakop ang ilang lider sa Karancho nga si Lucrisio Haplag ug gidala kini sa New Bilibid Prison sa Muntinlupa. Hangtud karon, nabalhog pa gihapon Haplag.

Niadtong Marso 13, 2022, nakalampos sa pag-opereyt ang PMI. Nitugot ang kanhing barangay kapitan sa San Nicolas nga si Warren Manggo nga paabangan ang 15 ektarya nga yuta ni Sabas Tagarda. Ang rason niya

mao nga kuno "walay nisupak nga residente sa pagsulod sa PMI." Tungod niini, napasakaan si Manggo og kaso ngadto sa Ombudsman nga "*falsification of public document.*"

Nakasulat sa permit sa PMI nga dredging ang ilang himuon sa San Nicolas, apan pagmina sa *black sand* ang nahitabo sa aktwal.

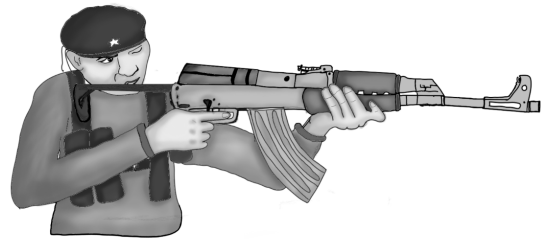
Tungod niini, mas nikusog pa ang pagsupak sa mga residente. Nagpadayon ang ilang mga petisyon ug lobby. Gilangkob na sa ilang *signature campaign* ang ubang mga barangay nga maapektuhan sa proyekto ug nagprotesta sila atubangan sa nag-

operasyon nga PMI. Nagpa-interview sab sila sa media. Lakip sab sa gihingisog sa mga residente ang paglapas sa PMI sa gitakdang gidaghanon sa balas nga kuhaon.

Niadtong Setyembre 7 2023, nidaog ang mga taga-San Nicolas sa ilang pagsukol. Napahamtangan ang PMI og temporary restraining order ug nakatakda kining mag-opereyt pagbalik karong umaabot nga Disyembre 2023. Samtang, nagpadayon pa gihapon ang quarrying operation sa San Isidro ug Solana. Bugtong gihatag sa PMI ngadto sa ilang gioperasyunan mao ang pagpatrabaho sa mga tawo sa pagkabkab og balas. Sa samang higayon, aduna na usay planong tukuron nga hydro powerplant sa San Nicolas sa umalabot nga mga bulan.

2 ka backhoe sa UBI, naparalisa sa BHB-NCMR

MALAMPUSON NGA NAPARALISA sa mga Pulang Manggugubat sa North Central Mindanao Region ang duha ka backhoe nga gipanag-iyahan sa Ulticon Builders Incorporated (UBI), niadtong Oktubre 16, 2023 sa Sityo Mahagwa, Brgy Hagpa, Impasug-ong, Bukidnon.

Ang UBI ang kasamtangan nga nag opereyt sa proyektong kalsada nga naggikan sa Bukidnon ug motagos ngadto sa Esperanza, Agusan del Sur. Kini nga kalsada moalagad sa pagpasulod sa mina ug mogguba sa bukid sa Pantaron nga dugay nang pangandoy sa mga kapitalista.

Alas-9 sa buntag, ayha gipahamtang kini nga aksyon, luwas una nga gipagawas ug gidala sa layo ang mga drayber ug opereytor. Dili moubos sa P18 milyon ang naangkon nga damyos. Kini nga aksyon tubag sa dugay na nga pangayo sa katawhan tungod sa dinagkong pagguba niini sa kinaiyahan.

Ayha kini nga panghitabo gi-haras usab sa maong pwersa sa mga Pulang Manggugubat ang usa ka yunit sa 88th Infantry Battalion niadtong Oktubre 14, 2023 sa Sityo Pakulab, Barangay Kalabugao, Impasug-ong, Bukidnon. Subay sa taho sa masa, nakaangkon kini nga yunit og tulo ka patay ug duha ka samaron.

PAGHANDUM

sa mga Rebolusyonaryong Martir

Pulang pagsaludo sa tanang mga martir. Sulod sa unom ka tuig atong gidumdum ang mga kaubang naghalad sa ilang kinabuhi atol sa pungkay sa focused military operation sa atong rehiyon. Sa tuig 2023, nag-unang gipasidunggan nato sila kaubang Dionisio "Delong/Lodi/Jeffrey" Micabalo, Kevin "Minmin" Permahan, Jing, Ego, Joshua ug Christopher "Gamot" Tingcayan. Ang inyong mabayanihong binuhatan dili bisan kanus-a man mapanas sa atong kasaysayan ug sa kasingkasing sa masang inyong gialagaran.

Ang tanang tawo mamatay, kini ang kamatuoran nga dili nato malikayan. Apan unsa man ang kahulogan sa kamatayon ug

ang inyong gipakamatyan, kini ang bug-at nga hisgutan. Ang mamatay alang sa mga reaksyonaryo mas gaan pa sa balahibo ang iyang kamatayon. Ang namatay nga nag-alagad sa dinaugdaog ug pinahimuslan nga katawhan mas bug-at pa sa bukid Kitanglad ang kahulogan.

Busa mga kauban dili makawang ang inyong gipakamatyan, anaa pa ang mga kauban duyog sa masa naningkamot nga padayong iaslang ang rebolusyon hangtod sa hingpit nga kadaugan. Itransporma ang atong kaguol ngadto sa kolektibong rebolusyonaryong kaisog aron dili makawang ang gipakamatyan sa atong mga martir.

2018

Dodong "Ka Jorel" Romania | Robert "Ka Black" Dungogan | Glenn "Ka Bravo" Tinampakan | Nognog "Ka Kaizer" Vallar | Ka Bagani | Ka Marjun | Simbel "Ka Kevin" Pinadanag | Nonie "Ka Allan" Guilosan | Ka Pikot | Ka Tyson | Ka Mya | Ka Sweet | Cezar "Ka Manoy" Tatio | Pindaton "Ka Sapayanan" Compass

2019

Ka Dollie | Ka Cielo | Christian "Ka Yugaw" Manseguiao | Vicreb "Ka Toto" Libona | Ka April Taguin | Boyboy Ayuma | Mamie "Ka Ponyong" Lindayao | Ka BT | Ka Amana | Ka Bagsik | Ka Kian | Ka Raul

2020 Renato "Ka Sidlak" Tilucan | Ka Mano | Brenda "Ka Cyril" Serenio | Ka Buds | Ka JL | Ka Jason | Ka Geovanni | Ka Michael | Benjamin "Ka Karyas" Lastimosa | Leonido "Ka Makdong" Pacheco | Ka Gem | Ka Santom | Ka Alvin | Ka Rannie | Ka Darryl | Kamanikan 17 (*May 10 bombing sa Kamanikan, Gingoog City*)

2021

Ka Pidoy | Ka Riel | Jorge "Ka Anding" Madlos | Ka Jenix | Ka Smart | Erikson "Ka Sansoy" Manseguiao | Ka Dagul | Jelna "Ka Jayse" Han-ayan | Akie "Ka Dems" Umbayan | Dodong "Ka Rebo" Ayuma | Ka Mic | Ka Bruha | Dodong "Ka Chico" Compas | Ka Yanly | Ka Pica | Ka Karit | Melita "Ka MK" Ampeldon | Tanang "Ka Maymay" Mantikinon | Romeo "Ka Rodel" Solinay | Ka Felimon | Poldo "Ka Hboy" Serenio | Langging "Ka Mitang" Gambota | Ka Jay-r | Oliver "Ka Renan" Huliao | Ka Jash Desiohan | Ka Allan | Junior "Ka Brilly" Davide

2022

Pedro "Ka Serb/Gonyong" Codaste | Ka Globe | Jelna "Ka Baking" Pinakilid | Darling "Ka Yandy" Bago | Peter "Ka Aloy" Pinakilid | Ka Jefferson | Emelita "Ka Myren" Ayuma | Tayoy "Ka Marmo" Serenio | Ka Migoy Desiohan | Lolong "Ka Palmo" Lig-ang | Ka Carlo Acosta | Jerry "Ka Gerald" Bilohan | Glenn "Ka Tootsky" Hendina | Umbre "Ka Frodo" Man-abudan | Ka Pait | Carlisio "Ka Bloom" Sumalinog | Jovelito "Ka CJ" Pontilla | Gary "Ka Maymay" Jullana | Ka Jelly Sugnot | Ka Kian | Ka Dave Plana | Roberto "Ka Kirby" Taguin | Joan "Ka Amergo" Fajardo | Ka DT | Ka Laya | Ka Drodro | Ka Ivan | Ka Seth | Ka Nayon

2023

Ka Jing | Ka Delong | Ka Minmin | Ka Joshua | Ka Ego | Ka Gamot | Ka Axe | Ka Kylie